

Zitting 1980–1981

16 740

Aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie

Nr. 4

BIJLAGEN BIJ DE MEMORIE VAN TOELICHTING (I EN II)

Bijlage I

Advies van de Adviescommissie voor het Auteursrecht van 30 juni 1975 aan de Minister van Justitie

Mijnheer de Minister

Bij uw brief van 17 juli 1972, Stafafdeling Wetgeving Privaatrecht nr. 331/672, verzocht u de Adviescommissie voor het Auteursrecht om een advies over de vraag of het wenselijk is dat Nederland de bepalingen van materieel auteursrecht van de Parijse Akte van de Berner Conventie¹, alsmede de nieuwe tekst van de Universele Auteursconventie² ratificeert, en – indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, over de wetwijzigingen die daarvoor noodzakelijk zijn.

De commissie is van oordeel dat het wenselijk is dat Nederland de beide conventies ratificeert. In de nieuwe teksten van de Berner Conventie en de Universele Auteursrechtconventie weerspiegelen zich de ontwikkelingen die het auteursrecht internationaal heeft doorgemaakt. Zolang geen klemmende argumenten voor een ander standpunt zijn aan te voeren, acht de commissie het gewenst dat Nederland die ontwikkelingen in zijn nationale wetgeving volgt, zoals in beginsel ook in het verleden ten aanzien van de Berner Conventie is geschied.

Dit standpunt houdt in dat de commissie ook de bepalingen met betrekking tot de ontwikkelingslanden die in de beide conventies voorkomen, en die daarvan een integrerend deel uitmaken, aanvaardbaar acht. Zoals bekend hebben de bepalingen die daaromtrent in de vorige versie van de Berner Conventie – de Akte van Stockholm van 1967 – voorkwamen bij de ontwikkelde landen grote weerstanden ontmoet, hetgeen ertoe heeft geleid dat de Berner Conventie binnen enkele jaren – in 1971 – weer opnieuw aan een herziening moest worden onderworpen. Het resultaat van deze herziening, de Akte van Parijs, heeft in het algemeen, nationaal zowel als internationaal, een aanzienlijk gunstiger onthaal gekregen dan de Akte van Stockholm. Ook de commissie heeft er geen behoefte aan deze bepalingen nog ter discussie te stellen. Tweeëntwintig landen³ zijn ten tijde van het uitbrengen van dit advies reeds partij bij de Akte van Parijs.

De Akte van Stockholm – die niet in werking is getreden – beschouwt de commissie als een stadium in de ontwikkeling van de Berner Conventie

1. Herzene Berner Conventie van 9 september 1886 voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, met Aanhangsel; Parijs 24 juli 1971, Trb. 1972, nr. 157.

2. Universele Auteursrechtconventie, zoals op 24 juli 1971 te Parijs herzien, met Verklaring, Resolutie en twee Protocollen; Parijs, 24 juli 1971, Trb. 1972, nr. 114.

3. Bondsrepubliek Duitsland, Brazilië, Bulgarije, Cameroen, Chili, Dahomey, Frankrijk, Gabon, Hongarije, Ivoorkust, Japan, Luxemburg, Mexico, Monaco, Niger, Senegal, Spanje, Togo, Tunesië, Vaticaanstad, Zaire, Zweden.

waaraan thans stilzwijgend voorbij kan worden gegaan. zij het dat de geschiedenis van de totstandkoming van die Akte van groot belang blijft, omdat de bepalingen van de Akte van Parijs – uitgezonderd die betreffende de ontwikkelingslanden – nagenoeg alle in ongewijzigde vorm aan de Akte van Stockholm zijn ontleend.

Ten overvloede herinnert de commissie eraan dat de artikelen 22-38 van de Akte van Parijs reeds zijn goedgekeurd bij de Rijkswet van 26 juni 1974, Stb. 398.

De commissie heeft onderzocht in hoeverre de Auteurswet 1912 dient te worden aangepast met het oog op de ratificatie van de beide conventies. De nieuwe tekst van de Universele Auteursrechtconventie geeft naar haar mening geen aanleiding tot wijzigingen. Dit is wel het geval met betrekking tot de Parijse Akte van de Berner Conventie. Haar bevindingen heeft de commissie neergelegd in het als bijlage bij dit advies gevoegde ontwerp, dat vergezeld gaat van een toelichting. De commissie merkt daarbij op dat zij zich heeft beperkt tot aanpassing van de Auteurswet op die punten die daarvoor in verband met de gewijzigde conventietekst in aanmerking kwamen. De vraag of verdere herzieningen, los van de conventie, wenselijk zijn, heeft zij derhalve niet in beschouwing genomen. Niet alleen achtte zij dit in overeenstemming met uw adviesaanvraag, maar de commissie is ook van oordeel dat het verloop van het wetsontwerp dat heeft geleid tot de in 1972 tot stand gekomen herziening van de Auteurswet 1912 wel heeft geleerd dat de koppeling van bepalingen ter aanpassing aan een nieuwe conventietekst aan «autonome» herzieningsvoorstellen tot aanzienlijke vertraging van de ratificatie van de conventie kan leiden.

De commissie heeft zich in het algemeen beperkt tot het geven van haar eigen oordeel, zonder daarbij stelselmatig deskundigen buiten eigen kring of belanghebbenden te raadplegen. Een uitzondering heeft de commissie echter gemaakt voor de bepalingen betreffende de film. Deze bepalingen zijn voor onze Auteurswet geheel nieuw; dit onderwerp is bovendien bijzonder ingewikkeld en ten dele van een specifiek technisch karakter. De commissie heeft daarom aan de hand van een voorontwerp de mening van een aantal deskundigen en belanghebbenden op dit gebied ingewonnen, voor wier medewerking zij haar erkentelijkheid betuigt.

De commissie maakt voorts gaarne melding van het feit dat mr. W.G. Berlinfante en wijlen prof.dr.E.D.Hirsch Ballin aan de totstandkoming van dit advies hebben medegewerkt tot aan het tijdstip waarop zij, in 1974, de commissie verlieten.

De voorzitter,
W. L. Haardt

Aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie

Voorgestelde artikelen

ARTIKEL I

In de Auteurswet 1912 worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A. **Artikel 10** wordt gewijzigd als volgt:

In het eerste lid, onder 4°, worden de woorden «choreografische werken en pantomimes, welke wijze van opvoering bij geschrift of anderszins is vastgelegd;» vervangen door «choreografische werken en pantomimes;».

Het eerste lid, onder 9° komt te luiden als volgt:

9°. fotografische werken, filmwerken en werken op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht.

B. **Artikel 11** wordt gelezen als volgt:

Er bestaat geen auteursrecht op officiële teksten van wetgevende bestuurlijke of gerechtelijke aard noch op officiële vertalingen daarvan.

C. **Artikel 15** wordt gelezen als volgt:

Als inbreuk op het auteursrecht wordt niet beschouwd het zonder toestemming van de maker of diens rechtverkrijgenden overnemen van artikelen, berichten of andere stukken, met uitzondering van romans en novellen, die in een dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift zijn verschenen, alsmede van werken van dezelfde aard die door radio of televisie zijn uitgezonden of zijn overgebracht per draad, indien:

- 1°. het overnemen geschiedt door een dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift, in een radio- of televisie-uitzending, of door middel van overbrenging per draad aan het publiek;
- 2°. de bron op duidelijke wijze wordt vermeld, alsmede de aanduiding van de maker, indien deze in de bron voorkomt, en
- 3°. het auteursrecht niet uitdrukkelijk is voorbehouden.

Bij tijdschriften wordt als een uitdrukkelijk voorbehoud als bedoeld in het eerste lid, onder 3° ook aangemerkt een voorbehoud in algemene bewoordingen dat aan het hoofd van het nummer voorkomt.

Ten aanzien van artikelen, politieke geschilpunten betreffende, en van werken van dezelfde aard die door radio of televisie zijn uitgezonden of zijn overgebracht per draad, alsmede ten aanzien van nieuwsberichten en gemengde berichten kan een voorbehoud als bedoeld in het eerste lid, onder 3° niet worden gemaakt.

De bevoegdheid tot overnemen, in het eerste lid bedoeld, bestaat ten aanzien van werken, verschenen in buitenlandse dag-, nieuws- of weekbladen of tijdschriften alsmede ten aanzien van werken die in het buitenland zijn uitgezonden door radio of televisie of zijn overgebracht per draad slechts, wanneer het geldt nieuwstijdingen, gemengde berichten of actuele artikelen en werken van dezelfde aard over economie, politiek of godsdienst; het derde lid is daarbij niet van toepassing met betrekking tot artikelen, politieke geschilpunten betreffende en tot werken van dezelfde aard, die door radio of televisie zijn uitgezonden of zijn overgebracht per draad.

De bepalingen van dit artikel zijn mede van toepassing ten aanzien van het overnemen in een andere taal dan de oorspronkelijke.

D. Artikel 15a wordt gelezen als volgt:

Als inbreuk op het auteursrecht wordt niet beschouwd het aanhalen van stukken uit geschriften of mondelinge voordrachten, in de oorspronkelijke taal of vertaald, of uit muziekwerken alsmede het opnemen van verveelvoudigingen van werken van kunst, dit laatste voor zover het geschiedt in het verband van de tekst van een aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling, mits:

1°. het werk waaruit is aangehaald of waarvan een verveelvoudiging is opgenomen verveelvoudigingen door het te bereiken doel wordt gerecht-

2°. het aanhalen of het opnemen van een verveelvoudiging in overeenstemming is met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is en aantal en omvang der aangehaalde stukken of opgenomen verveelvoudigingen door het te bereiken doel wordt gerechtvaardigd;

3°. de bepalingen van artikel 25 worden in acht genomen, en

4°. de bron wordt vermeld, alsmede de aanduiding van de maker, indien deze in de bron voorkomt.

Onder aanhalen wordt in dit artikel mede begrepen het aanhalen uit in een dag-, nieuws- of weekblad of tijdschrift verschenen artikelen in de vorm van persoverzichten.

E. Artikel 16 wordt gelezen als volgt:

Als inbreuk op het auteursrecht op een werk van letterkunde, wetenschap of kunst wordt niet beschouwd:

a. het al dan niet in vertaling overnemen van reeds eerder rechtmatig openbaar gemaakte werken in bloemlezingen en andere geschriften of door middel van voorwerpen waarop geluiden of beelden worden vastgelegd, mits:

1°. die geschriften of voorwerpen kennelijk bestemd zijn om te worden gebruikt als toelichting bij het onderwijs;

2°. van dezelfde maker niet meer worden overgenomen dan enkele korte werken of korte gedeelten van zijn werken, en waar het geldt werken als bedoeld bij artikel 10, eerste lid onder 6°, niet meer dan enkele van die werken en in zodanige verveelvoudiging, dat deze door haar grootte of door de werkwijze, volgens welke zij vervaardigd is, een duidelijk verschil vertoont met het oorspronkelijke, met dien verstande, dat wanneer van deze werken er twee of meer verenigd openbaar zijn gemaakt, die verveelvoudiging slechts ten aanzien van één daarvan geoorloofd is;

3°. de bepalingen van artikel 25 worden in acht genomen;

4°. de bron wordt vermeld, alsmede de aanduiding van de maker, indien deze in de bron voorkomt, en

5°. aan de maker of zijn rechtverkrijgenden een billijke vergoeding wordt betaald;

b. het al dan niet in vertaling door radio- of televisie-uitzending openbaar maken van reeds eerder rechtmatig openbaar gemaakte werken, mits:

1°. die uitzending kennelijk bestemd is om te dienen als toelichting bij het onderwijs;

2°. van dezelfde maker niet meer worden overgenomen dan enkele korte werken of korte gedeelten van zijn werken, en waar het geldt werken als bedoeld bij artikel 10, eerste lid onder 6°, niet meer dan enkele van die werken;

3°. de bepalingen van artikel 25 worden in acht genomen;

4°. de bron wordt vermeld, alsmede de aanduiding van de maker, indien deze in de bron voorkomt, en

5°. aan de maker of zijn rechtverkrijgenden een billijke vergoeding wordt betaald.

Wij behouden Ons voor bij algemene maatregel van bestuur nader te bepalen, wat in lid 1 onder a, 2°, en onder b, 2°, is te verstaan onder «enkele korte werken of korte gedeelten van zijn werken» alsmede regelen te stellen omtrent een overeenkomstig lid 1 onder a., 5°, en onder b., 5° te betalen bilijke vergoeding.

F. In het tweede lid van **artikel 17a** worden de woorden «van cinematografische verveelvoudigingen» vervangen door: «van verveelvoudigingen van filmwerken en van werken, op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht».

G. Na artikel 25a wordt een nieuwe § 7 toegevoegd luidende als volgt:

§ 7. Bijzondere bepalingen betreffende filmwerken en werken op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht

Artikel 25b

Onverminderd het in de artikelen 7 en 8 bepaalde worden als makers van een filmwerk aangemerkt de natuurlijke personen die tot het ontstaan van het filmwerk een daartoe bestemde bijdrage van scheppend karakter hebben geleverd.

Behoudens tegenbewijs worden als makers met name aangemerkt:

- a. de filmregisseur;
- b. degene die een bestaand werk met het oog op de verfilming heeft bewerkt;
- c. de schrijvers van synopsis, scenario, draaiboek, commentaar en dialoog;
- d. degene die de muziek en degene die de bijbehorende woorden ten behoeve van het filmwerk hebben gemaakt.

Artikel 25c

Producent van het filmwerk is de natuurlijke persoon of rechtspersoon die zorg draagt voor de totstandkoming van het filmwerk met het oog op de exploitatie daarvan.

Indien twee of meer personen producent zijn van een en hetzelfde filmwerk vindt artikel 26 overeenkomstige toepassing.

Behoudens tegenbewijs wordt voor producent gehouden degene die op de filmstrook als zodanig is aangeduid.

Artikel 25d

Vanaf het tijdstip waarop de eerste standaardkopie van het filmwerk door de producent is vervaardigd met instemming van de makers, dan wel met toepassing van artikel 25f, komt aan de producent of diens rechtverkriggende het uitsluitend recht toe, het filmwerk openbaar te maken en te verveelvoudigen met het oog op de normale exploitatie. Van deze bepaling kan bij overeenkomst niet worden afgeweken.

Onder de normale exploitatie van het werk zijn niet begrepen:

- a. videografische of soortgelijke verveelvoudiging, openbaarmaking door middel van verspreiding van videogrammen of beschikbaarstelling tot een en ander;
- b. vormen van exploitatie welke op het in het eerste lid bedoelde tijdstip nog niet bestonden of redelijkerwijs niet voorzienbaar waren.

Van het tweede lid kan slechts bij schriftelijk beding worden afgeweken.

Het recht zich te verzetten tegen één der in het tweede lid bedoelde handelingen komt uitsluitend toe aan diegenen der makers wier belangen bij die handeling zijn betrokken.

De makers van de muziek en van de bijbehorende woorden kunnen rechtstreeks hun rechten doen gelden tegenover degenen die het filmwerk in het openbaar vertonen en ten gehore brengen.

Gehele of gedeeltelijke overdracht van de in dit artikel bedoelde rechten van de producent geschiedt door middel van een authentieke of onderhandse akte.

Artikel 25e

Na het tijdstip, bedoeld in het eerste lid van artikel 25d behouden de makers met betrekking tot het filmwerk de volgende rechten:

- a. de rechten bedoeld in artikel 25;
- b. het recht, hun naam te doen vermelden op het daartoe gebruikelijke deel van de filmstrook met vermelding van hun beroep of hun bijdrage aan het werk;
- c. het recht, te vorderen dat het onder b. bedoelde gedeelte van de filmstrook bij iedere vertoning van het werk mede wordt vertoond;
- d. en verder alle rechten welke niet krachtens wet of overeenkomst aan de producent toekomen.

Na vorenbedoeld tijdstip behoudt iedere maker van een bijdrage als bedoeld in artikel 25b, met betrekking tot dat werk – behoudens afwijkend beding – het recht van afzonderlijke openbaarmaking en verveelvoudiging. Hij behoudt met betrekking tot dat werk de rechten, bedoeld in artikel 25, behoudens voor zover daarvan rechtsgeldig afstand is gedaan.

Artikel 25f

Indien één van de makers weigert, zijn bijdrage tot het filmwerk te voltooien dan wel in de onmogelijkheid komt dat te doen, kan hij zich niet verzetten tegen het gebruik van die bijdrage, voor zover tot stand gekomen, voor de voltooiing van het filmwerk. Voor het door hem tot stand gebrachte gedeelte geldt hij als maker in de zin van artikel 25b.

Artikel 25g

Het filmwerk wordt geacht te zijn voltooid op het in artikel 25d, eerste lid, bedoelde tijdstip.

Artikel 25h

Op werken, tot uitdrukking gebracht op gelijksoortige wijze als filmwerken zijn de regels van deze paragraaf van overeenkomstige toepassing voor zover de aard, de wijze van totstandkoming of de bestemming van die werken zich daartegen niet verzet.

H. In het eerste lid van **artikel 38** worden de woorden «door of vanwege de rechthebbende» vervangen door «rechtmatig».

I. Toegevoegd wordt een nieuw **artikel 39**, luidende als volgt:

Het auteursrecht op een filmwerk of een werk, op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht, vervalt door verloop van 50 jaren, te rekenen van de 1e januari van het jaar, volgende op dat waarin de eerste openbaarmaking met toestemming van de maker heeft plaatsgehad. Bij gebreke van een zodanige openbaarmaking binnen het tijdvak van vijftig jaren na de vervaardiging van het werk vervalt het auteursrecht echter door verloop van 50 jaren te rekenen van de 1e januari van het jaar volgende op die vervaardiging.

J. **Artikel 47** wordt gewijzigd als volgt:

In het eerste lid vervallen de woorden «door of vanwege de makers».

Na het eerste lid wordt een lid toegevoegd, luidende:

Voor de toepassing van het voorgaande lid worden met Nederlanders gelijkgesteld de makers die geen Nederlander zijn maar die hun gewone verblijfplaats in Nederland hebben, voor zover het betreft niet uitgegeven werken of werken die zijn uitgegeven nadat de maker zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft verkregen.

Het derde lid (thans tweede lid) wordt gelezen:

Een werk is uitgegeven in de zin van dit artikel wanneer het met toestemming van de maker in druk is verschenen of in het algemeen wanneer met toestemming van de maker een zodanig aanbod van exemplaren daarvan, van welke aard ook, heeft plaatsgevonden dat daardoor, gelet op de aard van het werk, in redelijke mate wordt voorzien in de behoefte van het publiek.

In het vierde lid (thans derde lid) worden de woorden «cinematografisch werk» vervangen door: «filmwerk of van een werk, op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht».

Aan het slot wordt een lid toegevoegd, luidende:

Onverminderd het bepaalde in de voorgaande leden is deze wet van toepassing op filmwerken en op werken op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht, indien de producent daarvan in Nederland zijn zetel of zijn gewone verblijfplaats heeft.

K. **Artikel 50b** vervalt.

ARTIKEL II

Het bepaalde in onderdeel G van artikel I is niet van toepassing indien met het totstandbrengen van het filmwerk of van een werk op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht een aanvang is gemaakt voor het tijdstip van de inwerkingtreding van deze wet.

ARTIKEL III

Voorwerpen, welke bestemd zijn om het geheel of een gedeelte van een muziekwerk langs mechanische weg ten gehore te brengen en welke vervaardigd zijn in overeenstemming met artikel 50b zoals dat luidde voor de inwerkingtreding van deze wet, mogen nog gedurende een jaar, te rekenen vanaf de eerste januari van het jaar volgende op dat waarin deze wet in werking treedt, in het verkeer worden gebracht.

ARTIKEL IV

Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

De Minister van Justitie,

De Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,

TOELICHTING

Algemeen

De nieuwe bepalingen in de Akte van Parijs die aanleiding hebben gegeven tot wijzigingsvoorstellen in de Auteurswet 1912 zullen in de hierna volgende toelichting op de artikelen ter sprake komen. Tot die bepalingen behoort onder meer de – voor onze Auteurswet nieuwe – regeling omtrent filmwerken (§ 7 van hoofdstuk I). Daarnaast zijn in de Akte van Parijs enige nieuwe bepalingen opgenomen die niet hebben geleid tot wijzigingsvoorstellen in de Auteurswet, hetzij omdat een equivalent daarvan reeds in genoemde wet voorkomt, hetzij omdat aan dergelijke wijzigingen in het Nederlands auteursrecht geen behoefte lijkt te bestaan. Voor wat de laatste categorie betreft zij het volgende vermeld:

Artikel 2, tweede lid, van de Akte van Parijs

In dit lid wordt voor de lid-staten van de Berner Unie de mogelijkheid geopend te bepalen dat werken, of bepaalde categorieën van werken, alleen auteursrechtelijke bescherming zullen genieten wanneer zij in tastbare vorm zijn vastgelegd. Van deze mogelijkheid is geen gebruik gemaakt. Zolang van een duidelijke behoefte aan een dergelijke bepaling niet is gebleken, verdient een zo ruim mogelijke bescherming, dus ook bescherming van werken die niet zijn vastgelegd, de voorkeur. Verwezen zij overigens naar de toelichting op de voorgestelde wijziging in artikel 10, eerste lid, onder 4° van de Auteurswet.

Artikel 2bis, tweede lid, van de Akte van Parijs

Een zo ruime mogelijkheid tot het overnemen van in het openbaar gehouden voordrachten als artikel 2bis, tweede lid, van de Brusselse Akte en – in wat gewijzigde vorm – van de Parijse Akte toelaat, kent de huidige Nederlandse Auteurswet niet. Er leek ook geen aanleiding te bestaan, deze alsnog in te voeren. Voor het citaatrecht in verband met mondelinge voordrachten zie echter het voorgestelde artikel 15a van de Auteurswet.

Artikel 7, derde lid, laatste volzin van de Akte van Parijs

In deze zin wordt bepaald dat de lid-staten van de Berner Unie niet zijn gehouden de anonieme of pseudonieme werken te beschermen waarvan de auteur – naar men redelijkerwijze mag veronderstellen – sedert vijftig jaar dood is. Het leek niet nodig de bepaling, hoe redelijk zij ook moge zijn, uitdrukkelijk in de Nederlandse wetgeving vast te leggen. Aangenomen mag worden dat praktijk en rechtspraak, wanneer zich op dit gebied een probleem zou voordoen, tot een bevredigende oplossing zullen komen.

Artikel 7, vierde lid, van de Akte van Parijs

Volgens het vierde lid van artikel 7 van de Akte van Parijs wordt aan de lid-staten de vrijheid gelaten de duur van de bescherming te regelen voor zover het fotografische werken en werken van toegepaste kunst betreft, mits de bescherming niet korter duurt dan 25 jaar te rekenen vanaf de totstandkoming van het werk. De Nederlandse Auteurswet kent geen afzonderlijke regeling omtrent de duur van de bescherming van de hierboven genoemde werken, zodat daarvoor de gewone 50-jaren termijn geldt, waarmee volledig aan de conventie wordt voldaan. Voor wat de werken van toegepaste kunst betreft kan echter de vraag worden gesteld of ook de Eenvormige Beneluxwet inzake Tekeningen of Modellen geheel in overeenstemming met de Conventie is te achten. Artikel 21, eerste lid, van de Eenvormige Beneluxwet bepaalt dat tekeningen en modellen die een duidelijk kunstzinnig karakter ver-

tonen, tegelijkertijd door die wet en door de Auteurswet kunnen worden beschermd, indien aan de in deze beide wetten gestelde voorwaarden is voldaan. Het derde lid van dat artikel bepaalt dat de nietigverklaring van het depot of het verval van het recht voortvloeiend uit het depot het auteursrecht gelijktijdig doet vervallen voor zover beide rechten in handen van dezelfde houder zijn, zulks tenzij de houder met het oog op de instandhouding van zijn auteursrecht een bijzondere verklaring aflegt. Zonder een dergelijke verklaring vervalt het auteursrecht derhalve tegelijk met het tenietgaan van de aan het depot te ontleen rechten, dat wil zeggen – artikel 12 van de Eenvormige Beneluxwet – 5 jaar na de inschrijving, met een mogelijkheid van verlenging tot in totaal ten hoogste 15 jaar. Ofschoon, zoals reeds is opgemerkt, deze regeling bij de commissie enige twijfel oproept uit een oogpunt van conformiteit met de Conventie, is zij van mening dat het niet op haar weg ligt om in dit advies alle argumenten pro en contra uitvoerig te bespreken en dienaangaande een definitief standpunt in te nemen. Nog minder zou zij willen aanbevelen om met het oog op deze kwestie de ratificatie van de Akte van Parijs uit te stellen. Wel acht zij het hier gesignaleerde vraagstuk nadere aandacht waard.

Artikel 7, zesde lid, van de Akte van Parijs

Het zesde lid van artikel 7 laat aan de landen van de Unie de bevoegdheid een langere beschermingsduur toe te kennen dan die welke in de conventie uitdrukkelijk wordt genoemd. Aangenomen moet worden dat deze bevoegdheid ook zonder een uitdrukkelijke bepaling wel bestond. Van een behoefte aan verlenging van de beschermingsduur in de Nederlandse wetgeving kan echter niet gesproken worden. De huidige termijn van vijftig jaren na de dood kan stellig als voldoende worden beschouwd; het is ook de termijn die geldt in de grote meerderheid van de landen die zijn aangesloten bij de Berner Conventie. Een nog langere termijn kan belemmerend werken, onder meer omdat het vinden van de rechtsopvolgers van de auteur met het voortschrijden der jaren in het algemeen steeds moeilijker zal worden.

Artikel 9 van de Akte van Parijs

Dit artikel geeft een nieuwe regeling omtrent het reproductierecht. Het tweede lid laat aan de lid-staten de mogelijkheid in bijzondere gevallen zekere uitzonderingen toe te staan. Hierin is voor wat de Nederlandse wetgeving betreft reeds voorzien in de artikelen 16b en 17 van de Auteurswet en de op artikel 16b, zesde lid, gebaseerde algemene maatregel van bestuur van 20 juni 1974, Stb. 351. Aan bijzondere voorzieningen ten behoeve van knipselkranten bestaat geen behoefte omdat artikel 15 hiervoor reeds een bevredigende regeling geeft.

Artikel 15, vierde lid, van de Akte van Parijs

Het vierde lid van artikel 15 heeft hoofdzakelijk betrekking op folkloristische werken. Aan de lid-staten wordt de mogelijkheid geboden een autoriteit aan te wijzen die de – onbekende – auteur van het folkloristische werk vertegenwoordigt. Aan een dergelijke aanwijzing bestaat in de Nederlandse verhoudingen geen behoefte.

Toelichting op de artikelen

Artikel I

A. *Artikel 10*

De Akte van Parijs van de Berner Conventie stelt, anders dan de Akte van Brussel, in artikel 2 lid 1 niet meer de eis dat bij choreografische werken en

pantomimes de wijze van opvoering bij geschrift of anderszins moet zijn vastgelegd, wil er sprake zijn van (beschermd) werken in de zin van de Conventie. Wel is thans, om aan de wensen van bepaalde landen tegemoet te komen, in artikel 2, lid 2, van de Parijse Akte aan de lid-staten van de Berner Unie algemeen de vrijheid gelaten om naar keuze voor een of meer categorieën van werken het vereiste van vastlegging in hun nationale wetgeving op te nemen.

Voorgesteld wordt in artikel 10, lid 1, onder 4° van de Auteurswet de tekst van artikel 2, lid 1 van de Parijse Akte te volgen door voor choreografische werken en pantomimes het vereiste van vastlegging te laten vervallen. Vastlegging wordt immers in de Auteurswet ook voor andere werken, zoals muzikale improvisaties en mondelinge voordrachten, niet vereist.

De in het eerste lid, onder 9°, voorgestelde wijziging houdt in de eerste plaats verband met het gebruik van de term «filmwerken» in de nieuwe paragraaf 7 van Hoofdstuk I, zulks ter vervanging van de tot dusver in de Auteurswet gebruikte, maar verouderde term «kinematografische werken». Daarnaast zijn de thans in het eerste lid, onder 9°, voorkomende woorden «werken, volgens gelijksoortige werkwijze vervaardigd» vervangen door: «werken, op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht». Dit laatste is geschied in navolging van artikel 2, onder 1) van de Akte van Parijs waar gesproken wordt van «oeuvres exprimées par un procédé analogue à la cinématographie (resp.: la photographie)». De nadruk ligt hier niet meer op het technische procédé van het vervaardigen maar op het resultaat daarvan, de wijze waarop werken tot uitdrukking worden gebracht.

B. Artikel 11

Naar aanleiding van de wijzigingen die in de Akte van Parijs (artikel 2, lid 4) zijn aangebracht in de bepaling omtrent het auteursrecht op officiële teksten van wetgevende, bestuurlijke of gerechtelijke aard, wordt voorgesteld artikel 11 van de Auteurswet zodanig te wijzigen dat de formulieren zo nauw mogelijk bij die van de Parijse Akte aansluit. In de nieuwe tekst komt duidelijker tot uitdrukking dat artikel 11 niet alleen slaat op de wetten en besluiten zelf, maar ook op bijv. de officiële toelichtingen daarop. Beschermd blijven uiteraard, evenals voorheen, de commentaren, annotaties, verwijzingen etc. die in niet-officiële tekstuitgaven zijn aangebracht. Verder spreekt artikel 11 niet meer van wetten etc. «door de openbare macht uitgevaardigd»; de tekst geldt derhalve niet alleen voor officiële teksten afkomstig van de Nederlandse overheid, maar ook voor die welke afkomstig zijn van internationale organisaties of van de overheid van een ander land, dit in tegenstelling tot artikel 15b Auteurswet dat alleen geldt voor werken van de Nederlandse overheid («een door of vanwege de openbare macht openbaar gemaakt werk»). Het nieuwe artikel 11 heeft voorts, in overeenstemming met de Akte van Parijs, ook betrekking op de officiële vertalingen van de daar bedoelde officiële teksten. Een overheid die een vertaling laat maken behoudt echter het recht te beslissen dat deze vertaling als niet-officieel wordt aangemerkt.

C. Artikel 15

Het voorgestelde artikel 15 houdt, evenals het thans geldende, verband met twee verschillende bepalingen van de Berner Conventie; in de Akte van Parijs zijn dit de artikelen 2, achtste lid, en 10bis, eerste lid.

In artikel 2, achtste lid, van de Parijse tekst wordt bepaald dat de bescherming van de Conventie zich niet uitstrekt tot nieuwsberichten en gemengde berichten. Artikel 15 van de Auteurswet bevat, in de huidige zowel als in de voorgestelde tekst, een soortgelijke bepaling, zij het dat hier niet alle bescherming wordt ontzegd, doch slechts onder bepaalde voorwaarden het overnemen zonder toestemming van de maker geoorloofd wordt verklaard.

Artikel 10bis, eerste lid, van de Akte van Parijs heeft betrekking op het zonder toestemming van de auteur overnemen van actuele artikelen over eco-

nomie, politiek of godsdienst. Ten opzichte van de Brusselse tekst (artikel 9, tweede lid) is de vrijheid tot overnemen in twee opzichten verruimd. In de eerste plaats geldt deze vrijheid niet meer alleen voor de (schrijvende) pers, maar ook voor radio en televisie en voor overbrenging per draad. Verder bepaalt de Conventie dat tot de werken die mogen worden overgenomen niet alleen behoren (gedrukte) artikelen betreffende economie, politiek of godsdienst, maar ook werken van dezelfde aard, die door radio of televisie worden uitgezonden.

In het thans ontworpen artikel 15 wordt voorgesteld deze door de Conventie toegelaten verruiming over te nemen.

D. Artikel 15a

Het eerste lid van artikel 10 van de Berner Conventie heeft, zowel in de Brusselse als in de Parijse tekst, betrekking op de uitzondering op het auteursrecht die nodig is om binnen redelijke grenzen de vrijheid te laten tot het citeren uit een werk, zonder dat daarvoor de toestemming van de maker van dat werk is verkregen. In de Akte van Parijs zijn in deze bepaling enige wijzigingen aangebracht, o.m. heeft het artikel een ruimere strekking gekregen doordat het zich niet meer beperkt tot het citeren uit artikelen die in nieuwsbladen en tijdschriften zijn verschenen, maar een algemene regeling omtrent het citeren geeft. De huidige Nederlandse Auteurswet bevat in artikel 15a een bepaling die correspondeert met de bepaling van de Brusselse Akte en die zich derhalve beperkt tot het citeren uit de pers. Daarnaast bevatten echter het eerste lid onder b en het derde lid van artikel 16 van de Auteurswet bepalingen omtrent andere vormen van citeren die in de praktijk reeds algemeen als geoorloofd werden beschouwd maar die niet in de Brusselse Akte waren geregeld. Nu de Parijse Akte een algemene regeling omtrent het citeren geeft verdient het de voorkeur dit onderwerp ook in de Nederlandse Auteurswet in één bepaling te regelen. Dit is geschied in het voorgestelde nieuwe artikel 15a. Deze nieuwe opzet komt aan de overzichtelijkheid van de regeling ten goede, te meer omdat daardoor in artikel 16 niet meer – zoals tot dusver – twee verschillende onderwerpen, het citeren (aanhalen) en het ontlenen, op een noemer behoeven te worden gebracht.

Het voorgestelde artikel 15a bevat in hoofdzaak de elementen van de bestaande artikelen 15a en 16, eerste lid onder b en derde lid, echter aangepast aan de tekst van de Akte van Parijs.

In het eerste lid, onder 1° wordt de eis gesteld dat de openbaarmaking van het werk waaruit wordt aangehaald rechtmatig moet zijn geweest, zulks in overeenstemming met artikel 10, lid 1 van de Akte van Parijs («een werk dat reeds op geoorloofde wijze voor het publiek toegankelijk is gemaakt»). De eis dat het citeren geschiedt in het verband van de tekst van een aankondiging of beoordeling of van een polemiek of wetenschappelijke verhandeling is in de nieuwe tekst niet gehandhaafd, behalve voor zover het betreft het opnemen van veeleenvoudingen van werken van kunst. Terwijl in de bestaande wet in dit verband slechts werken van beeldende kunst mochten worden aangehaald is thans voorgesteld een recht tot citeren in het kader van een aankondiging of beoordeling of van een polemiek of wetenschappelijke verhandeling van werken van kunst in het algemeen. Gedacht kan bij voorbeeld worden aan afbeeldingen van bouwwerken of gedeelten van films.

Het citeren uit een geschrift zal dus volgens de nieuwe tekst geoorloofd zijn, ook wanneer dit gebeurt in bij voorbeeld een werk van belletrie, een film of een redevoering, mits daarbij uiteraard de in dit artikel onder 2°, 3° en 4° genoemde vereisten in acht worden genomen; dit mag in overeenstemming worden geacht met hetgeen in de praktijk algemeen als aanvaardbaar wordt beschouwd.

Het in het eerste lid onder 2° van dit artikel bepaalde houdt verband met de vereisten die artikel 10, eerste lid, van de Parijse Akte stelt, namelijk dat de citaten «verenigbaar zijn met de goede gebruiken» en het citeren slechts ge-

schiedt «voor zover door het doel gerechtvaardigd». Deze meer genuanceerde criteria zijn in de plaats getreden van het in de Brusselse tekst voorkomende vereiste dat citaten (altijd) kort moesten zijn.

Het in artikel 1, onder 4° van het artikel bepaalde komt overeen met artikel 10, derde lid, van de Berner Conventie.

E. Artikel 16

De voorgestelde tekst van artikel 16 heeft – anders dan de huidige – niet meer betrekking op het citeren uit geschriften en mondelinge voordrachten (dat thans in artikel 15a van dit ontwerp wordt behandeld) maar alleen op datgene wat in de Parijse Akte van de Berner Conventie in artikel 10, tweede lid, wordt geregeld.

De Parijse tekst van artikel 10, tweede lid, wijkt aanmerkelijk af van die van de Akte van Brussel. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingsvoorstellen met betrekking tot artikel 16, eerste lid onder b en tweede lid, van de Auteurswet.

In artikel 10, tweede lid, van de Parijse Akte wordt niet meer gesproken van het ontlenen ten behoeve van uitgaven, bestemd voor het onderwijs of met een wetenschappelijk karakter, of ten behoeve van bloemlezingen, maar wordt de eis gesteld dat dit artikel *alleen* kan worden gebruikt wanneer werken van letterkunde of kunst worden gebruikt als toelichting (ter illustratie) bij het onderwijs. In de voorgestelde tekst van artikel 16 wordt daarom niet meer zoals voorheen de formule «werken kennelijk bestemd voor het onderwijs of een ander wetenschappelijk doel» gebezigd, maar wordt de eis gesteld dat hetgeen overgenomen wordt kennelijk bestemd moet zijn om te worden gebruikt als toelichting bij het onderwijs. Ten opzichte van de oude tekst betekent dit een verenging; wel worden in de tekst nog de – in de Akte van Parijs niet meer uitdrukkelijk vermelde – bloemlezingen genoemd, omdat zij een belangrijk voorbeeld vormen van de toepassingsmogelijkheden van deze bepaling.

Artikel 10, tweede lid, van de Akte van Parijs bepaalt dat de uitzondering ten behoeve van het onderwijs kan worden toegepast in publikaties, in radio-uitzendingen (waaronder in de Conventie ook televisie-uitzendingen begrepen zijn) en door middel van geluids- of beeldopnamen. De radio- en televisie-uitzendingen zullen hierna bij het voorgestelde lid 1, onder b, van artikel 16 Auteurswet ter sprake komen. De beide andere media worden in lid 1, onder a, van de ontwerp-tekst in navolging van de Conventie uitdrukkelijk vermeld («geschriften» en «voorwerpen waarop geluiden of beelden worden vastgelegd»), dit in tegenstelling tot de huidige tekst van artikel 16, waarin de audiovisuele media niet uitdrukkelijk worden genoemd, maar evenmin worden uitgesloten. In verband met deze wijziging is ook het eerste lid onder a, 1° van het huidige artikel 16, dat hoofdzakelijk was geformuleerd met het oog op bloemlezingen, in het ontwerp iets algemener geformuleerd (vervanging van «enkele korte opstellen of gedichten, door «enkele korte werken», vgl. artikel 16 lid 1 onder a, 1° van de ontwerp-tekst).

Het in lid 1 onder a, 4° van de ontwerp-tekst bepaalde komt naar de inhoud overeen met de huidige tekst van artikel 16, lid 1, onder a, 3°, maar is redactioneel aangepast aan de formulering die ook in de voorgestelde artikelen 15 en 15a is gekozen. Ook de toevoeging van het woord «rechtmatig» in het eerste lid onder a, aanhef, is geschied naar analogie van hetgeen is voorgesteld bij artikel 15a.

Opgemerkt zij nog dat de aanhef van lid 1 onder a in navolging van het bestaande artikel 16 alleen spreekt van het overnemen in bloemlezingen, zonder dat daarbij uitdrukkelijk wordt vermeld dat ook het in circulatie brengen van die bloemlezingen geoorloofd is, ofschoon dit laatste uiteraard wel het geval is omdat deze bepaling anders praktisch geen betekenis zou hebben; een dergelijk elliptisch taalgebruik komt ook elders in de Auteurswet voor (vgl. bij voorbeeld «het overnemen» in artikel 15 Auteurswet).

Artikel 10, tweede lid, van de Parijse Akte bevat nog als nieuw toegevoegde voorwaarde voor de toepassing van de uitzondering dat deze «verenig-

baar is met de goede gebruiken». Diezelfde voorwaarde komt ook voor in artikel 10, eerste lid, van de Conventie (het citaatrecht) en is in het voorgestelde artikel 15a van de Auteurswet weergegeven door de voorwaarde dat het citeren in overeenstemming moet zijn met hetgeen naar de regels van het maatschappelijk verkeer redelijkerwijs geoorloofd is. Een gelijke voorwaarde is in het voorgestelde artikel 16 niet opgenomen. De verschillende voorwaarden die het artikel al stelt, waaronder de (niet in de Conventie voorkomende) verplichting tot het betalen van een billijke vergoeding, zijn reeds zodanig, dat aan een verwijzing naar de regels van het maatschappelijk verkeer moeilijk nog zelfstandige betekenis zou kunnen worden toegekend.

Het eerste lid, onder b, van de ontwerp-tekst, betreffende radio- en televisie-uitzendingen, is nieuw. In artikel 10, tweede lid, van de Conventie in de Parijse tekst wordt bij uitzondering ten behoeve van het onderwijs ook rekening gehouden met het gebruik van de media radio en televisie. Het grote belang van schoolradio en schooltelevisie voor het onderwijs brengt mee dat hier een zekere vrijheid moet worden gelaten om bepaalde werken te kunnen uitzenden, ook wanneer de auteur daaraan niet zijn medewerking zou willen verlenen. In het ontwerp is daarom in aansluiting aan de Conventie een regeling op dit punt opgenomen, waarbij mutatis mutandis dezelfde voorwaarden zijn gesteld als in lid, 1, onder a.

In het laatste lid wordt naar analogie van hetgeen thans reeds in artikel 16, voorlaatste lid, is bepaald, de mogelijkheid geopend dat bij algemene maatregel van bestuur nadere bepalingen zullen worden gegeven omtrent het begrip «enkele korte werken of korte gedeelten van zijn werken» alsmede omtrent de billijke vergoeding. In de nadere memorie van antwoord inzake de Wet van 27 oktober 1972, Stb. 579, tot herziening van de Auteurswet 1972 (stuk 7877, nr. 11, blz. 6, linkerkolom) is van regeringswege reeds het standpunt ingenomen dat voorshands van het bevorderen van de totstandkoming van de algemene maatregel van bestuur kon worden afgezien, ten einde partijen de gelegenheid te geven deze zaak in onderling overleg te regelen. Dit standpunt kan ook thans weer worden ingenomen. In dit verband zij erop gewezen dat op 11 september 1974 tussen de Koninklijke Nederlandse Uitgeversbond en de Vereniging van Letterkundigen – Vakbond van Schrijvers reeds een «Regeling voor de vaststelling «billijke vergoeding» voor het overnemen van korte gedeelten uit volledige werken in bloemlezingen bestemd voor het onderwijs» is tot stand gekomen.

F. Artikel 17a

De in dit artikel voorgestelde wijziging hangt samen met de voor de nieuwe paragraaf 7 van hoofdstuk I gekozen redactie.

G. § 7. *Bijzondere bepalingen betreffende filmwerken en werken op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht*

Tot de belangrijkste onderwerpen van de Stockholmse herziening van de Berner Conventie (1967) behoorde een nieuwe regeling omtrent het filmrecht. De in de Akte van Stockholm tot stand gekomen – en in de Akte van Parijs overgenomen – wijzigingen met betrekking tot het filmrecht zijn, afgezien van enige verspreide bepalingen (artikel 2, lid 1, artikel 4, aanhef en onder a, artikel 5, lid 4, onder c, i) artikel 7 lid 2, artikel 15, lid 2), neergelegd in de artikelen 14 en 14bis van de Conventie.

De nieuwe tekst van artikel 14 heeft uitsluitend betrekking op de rechten van de auteurs van zogenaamde «*oeuvres préexistantes*», dat wil zeggen werken die door de maker oorspronkelijk niet zijn bestemd als bijdrage tot het tot stand komen van een filmwerk (bij voorbeeld: een werk dat is geschreven als roman maar dat later wordt verfilmd). Artikel 14 geeft geen aanleiding tot wijzigingen in de Nederlandse Auteurswet. De rechten van de auteur van een «*oeuvre préexistante*» zijn in onze huidige wet reeds in overeenstemming met de normen van de Parijse Akte vastgelegd. De auteur van

een dergelijk werk kan dezelfde rechten doen gelden als ieder ander wiens werk voor enigerlei doel wordt bewerkt (vgl. artikel 13 van de Auteurswet), hij zal met name niet onderworpen zijn aan hetgeen bepaald wordt in de hierna te bespreken artikelen 25d e.v. van § 7.

Het nieuwe artikel 14bis van de Akte van Parijs bevat regels omtrent de aard van de bescherming van het filmwerk (lid 1) en omtrent de rechthebbenden op het auteursrecht met betrekking tot het filmwerk (leden 2 en 3). Met name de laatstgenoemde bepalingen zijn geheel nieuw. Centraal staat hierbij de vraag naar de verhouding tussen de bevoegdheden van de producent enerzijds en de rechten van degenen die in auteursrechtelijke zin een creatieve bijdrage tot het filmwerk hebben geleverd anderzijds. Opgemerkt zij dat het voor wat deze laatste betreft gaat om de «auteurs des contributions», dat wil zeggen die auteurs die een bijdrage hebben geleverd welke bestemd was voor het tot standbrengen van de film (bij voorbeeld: de schrijver van het scenario), dit in tegenstelling tot de auteurs van «oeuvres préexistantes».

In de auteurswetten van vele landen kwamen hieromtrent reeds vóór de totstandkoming van de Stockholmse en Parijse teksten regelingen voor. De bestaande stelsels lopen onderling echter uiteen. Tot de belangrijkste behoren die welke worden aangeduid als dat stelsel van het «film copyright» (Engeland), dat van de «cessio legis» (Italië, Oostenrijk) en dat van de «présomption de cession» (Frankrijk, Duitse Bondsrepubliek). Zeer in het kort kunnen deze stelsels als volgt worden gekarakteriseerd:

- in het stelsel van het «film copyright» is de rechthebbende op het auteursrecht op de film «the maker», die in de wet wordt gedefinieerd als: «the person by whom the arrangements necessary for the making of the film are undertaken», met andere woorden: de producent;
- in het stelsel van de «cessio legis» worden degenen die een creatieve bijdrage tot het filmwerk hebben geleverd wel door de wet als (co)-auteurs erkend, maar komt de uitoefening van het exploitatierecht met betrekking tot de film van rechtswege toe aan de producent;
- in het stelsel van de «présomption de cession» brengt de overeenkomst tussen de (creatieve) auteurs van het filmwerk en de producent volgens de wet mee dat het exploitatierecht met betrekking tot de film aan de producent wordt overgedragen, doch met de mogelijkheid van een afwijkend bedingend beding.

Artikel 14bis van de Conventie is, is zoals blijkt uit lid 2 onder a), met al deze stelsels verenigbaar, maar de bijzondere regeling van artikel 14bis lid 2 onder b) e.v., de «présomption» ten gunste van de producent, geldt alleen voor die landen die niet het stelsel van het «film copyright» of van de «cessio legis» aanhangen. Tot op zekere hoogte wordt hiermee in de landen die partij worden bij de Akte van Parijs een vergelijkbare rechtstoestand gecreëerd, in die zin dat de producent – al dan niet met de mogelijkheid van afwijkende bedingen – zekere bevoegdheden heeft met betrekking tot de exploitatie van de film. De gedachte die hieraan ten grondslag ligt, is dat de produktie van films veelal belangrijke investeringen vergt, en dat het voor het bijeenbrengen van de benodigde gelden van belang is dat internationaal een redelijke mate van zekerheid bestaat omtrent het exploitatierecht van de producent, zulks om de onbelemmerde circulatie van film mogelijk te maken.

Naar Nederlands auteursrecht is de huidige situatie aldus, dat aan de producent geen enkele bevoegdheid ten aanzien van het filmwerk toekomt welke hij niet hetzij bij contract, hetzij krachtens overdracht van de auteur(s) heeft verkregen, tenzij hem als werkgever ex lege (artikel 7 Auteurswet) enig recht zou toekomen.

Ten einde de Nederlandse wetgeving in overeenstemming te brengen met het stelsel van de Akte van Parijs lijkt het noodzakelijk dat op zijn minst genomen bepaald wordt wie auteursrechthebbende is met betrekking tot filmwerken en bovendien welke bevoegdheden de producent kan doen gelden. Is dat echter eenmaal bepaald, dan is niet te ontkomen aan een regeling omtrent de uitoefening van die rechten. Het is de strekking van de ontwor-

pen § 7 voor deze bescheiden minima van wetswijziging een voorstel te doen. Dat daarbij ook aanverwante punten aan de orde komen zal bij de desbetreffende artikelen worden toegelicht. Te spreken van de verhouding van de schrijver van het verfilmde werk tot de makers van de film of de producent, zoals de Duitse wet dat doet, scheen in deze beperkte opzet niet nodig.

Het stelsel dat in het ontwerp is gekozen, kan worden beschouwd als dat van de «*cessio legis*», het stelsel dat onder meer in de Italiaanse wetgeving is gevolgd. De reden daarvoor is deze: artikel 14bis van de Akte van Parijs gaat er zoals reeds vermeld van uit dat de onbelemmerde circulatie van de film gegarandeerd moet zijn; rechtssystemen die niet aan de producent, met het oog daarop, dienovereenkomstige bevoegdheden toekennen werken in dit opzicht belemmerend. Het Italiaanse systeem waarborgt voormelde circulatie, terwijl de geestelijke scheppers van de film toch de hoedanigheid van maker behouden en dus door uitoefening van hun persoonlijkheidsrecht kunnen waken tegen onaanvaardbare wijziging of aantasting van hun werk.

Enige bepalingen van Frans recht, die even zovele verbeteringen schenen, hebben eveneens als model gediend. Bij het opstellen van het ontwerp is ook acht geslagen op de Duitse wet. Toen eenmaal het Italiaanse systeem was aanvaard, was evenwel aan laatstgenoemde wet, behalve voor één of meer ondergeschikte punten, weinig voorbeeld te ontleen.

Voor wat de plaatsing van de bepalingen in de Auteurswet betreft moest een keuze worden gedaan. Het makerschap staat centraal en daarom zou plaatsing onder het hoofd «de maker van het werk» te verdedigen zijn. Let men op de zeer bijzondere aard van het werk, dan ligt het meer voor de hand, deze bepalingen in te lassen na de artikelen 10 en 11. Zelfs is te verdedigen de plaatsing in de paragraaf over beperkingen van het auteursrecht of – op zeer goede grond – de plaatsing in hoofdstuk II: de handhaving van het auteursrecht.

Ten slotte is gekozen voor een zevende paragraaf van hoofdstuk I. Het scheen gewenst de hier geregelde materie onder te brengen in hoofdstuk I, waarin zowel het makerschap als het voorwerp van het recht geregeld worden, evenals de beperkingen van het recht; het filmwerk kan echter in geen der eerdere paragrafen uitputtend worden geregeld en derhalve schijnt een aparte paragraaf de aangewezen weg.

Artikel 25b

Dit artikel wijst de makers van de film aan. Een eerste lid bepaalt in algemene bewoordingen wie als makers zijn aan te merken; een tweede lid treedt dienaangaande in bijzonderheden.

Het eerste lid is algemeen geredigeerd. Door de in het tweede lid voorkomende woorden «met name» wordt geaccentueerd dat te allen tijde het voldoen aan de omschrijving van het eerste lid beslissend is, ongeacht welke functie een medewerker vervuld heeft en waarin zijn bijdrage bestaan heeft.

Het eerste lid verlangt voor het makerschap het leveren van een bijdrage «van scheppend karakter» tot het ontstaan van het filmwerk. Het vereiste van creativiteit wordt elders niet uitdrukkelijk in de tekst van de Auteurswet genoemd, zij het dat algemeen wordt aanvaard dat de hoedanigheid van maker in auteursrechtelijke zin in beginsel – dat wil zeggen voor zover uit de wet niet anders volgt – slechts toekomt aan diegene die kan worden aangemerkt als schepper van een oorspronkelijk werk, een werk dat «uiting is van datgene, wat de maker tot zijn arbeid heeft bewogen» (H.R. 28 juni 1946, NJ 1946, 712), hoe gering de eisen die aan een «werk» in het auteursrecht worden gesteld overigens ook mogen zijn. De vraag kan gesteld worden of het nodig of zelfs maar wenselijk is, in verband met filmwerken thans uitdrukkelijk te bepalen dat voor het makerschap een bijdrage wordt vereist die een dergelijk oorspronkelijk, scheppend, karakter draagt. Deze vraag wordt in het ontwerp impliciet bevestigend beantwoord.

De bijzondere aard van het filmwerk brengt doorgaans mee dat daaraan vele bijdragen van zeer verschillende aard – technische, organisatorische,

artistieke – worden geleverd. Voor de toepassing van de voorgestelde wetsartikelen is het van groot belang, te weten welke van die bijdragen de contribuanten in auteursrechtelijke zin tot makers van het filmwerk bestempelen. Er zal daarom behoefte bestaan aan een nadere kwalificatie van het op zich zelf kleurloze begrip «bijdrage» en wel een kwalificatie die duidelijk maakt dat alleen die bijdragen in aanmerking komen die naar auteursrechtelijke maatstaf gemeten een bouwsteen tot het filmwerk hebben gevormd. Gekozen is daarom voor de toevoeging «van scheppend karakter». Vgl. artikel 14 eerste lid, van de Franse Auteurswet («Ont la qualité d'auteur d'une oeuvre cinématographique la ou les personnes physiques qui réalisent la création intellectuelle de cette oeuvre.»). Het woord «oorspronkelijk» is niet gebruikt omdat dit elders in de wet (artikel 13, «een nieuw, oorspronkelijk werk») in het bijzonder wordt gebruikt om de relatie van een bewerking tot een eerder werk aan te geven.

De ontworpen tekst gaat er primair van uit dat de makers van het filmwerk – evenals in de Franse Auteurswet wordt bepaald – de natuurlijke personen zijn die hun creatieve bijdrage tot het filmwerk hebben geleverd, zulks in tegenstelling tot het stelsel van het «film copyright» dat uitgaat van een fictief makerschap, dat van de producent. Zoals in de aanhef van het artikel tot uitdrukking wordt gebracht laat dit echter onverlet de mogelijkheid dat een ander, ook een rechtspersoon, ingevolge artikel 7 of artikel 8 van de Auteurswet als maker van een filmwerk wordt aangemerkt.

De woorden «een daartoe bestemde bijdrage» brengen tot uitdrukking dat tot de makers van een filmwerk niet behoren de auteurs van «oeuvres préexistantes».

Het tweede lid bevat een hoofdregel en een uitzondering. De hoofdregel is deze dat – onverminderd wie krachtens artikel 1 verder nog auteur van het filmwerk moge wezen – de onder a–d genoemden in ieder geval als maker worden beschouwd. De uitzondering is, dat tegenbewijs mogelijk is. Dit bewijs zal kunnen worden geleverd door iedere belanghebbende, bij voorbeeld de producent of één der makers.

In het tweede lid onder b wordt gesproken van het bewerken van een beeldregisseur, vooropgesteld.

In het tweede lid onder b wordt gesproken van het bewerken van een bestaand werk met het oog op «de» verfilming: als maker van het filmwerk wordt dus aangemerkt degene die de bewerking heeft gemaakt voor dat bepaalde filmwerk. Ook in het tweede lid onder d, waar gesproken wordt van «ten behoeve van het filmwerk» is dus weer uitgesloten degene die muziek of woorden niet bepaaldelijk met het oog op dat individuele filmwerk heeft gecomponeerd of gedicht.

Artikel 25c

Indien men, zoals in het hierna te bespreken artikel 25d bepaalde, veelomvattende rechten toekent in afwijking van de hoofdregel van artikel 1 van de Auteurswet, is het noodzakelijk dat duidelijk vaststaat wie drager van die rechten zal zijn. In dit artikel is daarom een omschrijving van het begrip «producent» gegeven.

Het tweede lid heeft betrekking op de coproductie, een figuur waarmee, zeker voorshands in Nederland, rekening is te houden. Tenzij anders is overeengekomen kan door ieder der coproductanten de handhaving geschieden van het recht het filmwerk openbaar te maken en te verveelvoudigen overeenkomstig artikel 25d.

Voor wat het derde lid betreft zij herinnerd aan de bepaling die thans reeds in artikel 4 van de Auteurswet 1912 voorkomt. Ook de Italiaanse auteurswet – artikel 45, lid 2 – kent een dergelijke bepaling. Vgl. ook artikel 15, tweede lid van de Akte van Parijs.

Over de betekenis van deze bepaling en de samenhang met de Akte van Parijs is in het voorgaande reeds het een en ander opgemerkt.

De strekking van de gezamenlijke thans voorgestelde artikelen is, aan de producent het voor de onbelemmerde circulatie van films noodzakelijk exploitatierecht toe te kennen. Doet men dat, dan moet een tijdstip vaststaan waarop het recht van de makers om deze exploitatie tegen te houden of te belemmeren ophoudt te bestaan. Dit tijdstip is in artikel 16 van de Franse auteurswet op gelukkige wijze aangegeven. («L'oeuvre cinématographique est réputée achevée lorsque la première «copie standard» a été établie d'un commun accord entre le réalisateur ou éventuellement les coauteurs et le producteur»). Het aangeven van dit tijdstip is mede nodig omdat moet vaststaan wanneer het filmwerk voltooid is (vgl. artikel 25g). Wanneer in een laat stadium van de realisering van de film moeilijkheden ontstaan, zou, zonder de hier voorgestelde bepaling, dienaangaande twijfel kunnen rijzen bij voorbeeld wanneer de producent van oordeel is dat de film voltooid is en in circulatie kan worden gebracht, terwijl de regisseur zich op het standpunt stelt dat de film nog niet gereed is voor vertoning. De regel is dat alle makers moeten instemmen met het eindproduct, de standaardkopie. Het tijdstip waarop zij die instemming kenbaar maken is niet van belang; het geval laat zich denken dat zij reeds aanstonds aan de producent het recht toekennen, hun bijdrage met het oog op de film te (doen) bewerken en vervolgens ten tijde van het gereedkomen van de standaardkopie niet te kennen geven dat zij die bewerking onaanvaardbaar vinden.

De regel van de als voormeld vereiste instemming lijdt echter uitzondering in het geval dat een maker tijdens de productie zijn medewerking tot het filmwerk niet meer wil of kan verlenen; in dat geval kan een producent het hierna te bespreken artikel 25f toepassen en zonder instemming van die maker de voltooiing bewerkstelligen.

Het karakter van de «cessio legis» brengt mee dat de minimumbevoegdheden van de producent niet bij overeenkomst kunnen worden gereduceerd: aldus de tweede volzin van het eerste lid. Hiermee wordt bereikt dat derden een film met toestemming van de producent op de gebruikelijke wijze in vertoning kunnen brengen zonder daarbij het risico te lopen, dat zij nog door makers van de film worden aangesproken wegens inbreuk op hun auteursrechten.

Onder de normale exploitatie worden, aldus het tweede lid, niet gerekend de exploitatie door middel van videogrammen en vormen van exploitatie die op het tijdstip van het voltooiën van de standaardkopie nog niet bestonden, noch redelijkerwijze voorzienbaar waren. Voor wat dit laatste betreft is aansluiting gezocht bij de Duitse auteurswet, die in § 89 (1) spreekt van «alle bekannten Nutzungsarten».

Het ontwerp laat toe dat makers van het filmwerk ten gunste van de producent afwijken van het tweede lid. Wel leek het wenselijk hiervoor – zoals in het derde lid geschiedt – het vereiste van een geschrift te stellen. Indien het al niet een overdracht van auteursrecht is, dan komt het zodanige overdracht nabij.

Het kan voorkomen dat de producent jegens één of meer der makers onrechtmatig handelt, bij voorbeeld door, wellicht te goeder trouw, in strijd met het tweede lid een deel van de film in een videogram te verwerken. Wanneer hij daarbij dan niet de filmmuziek overneemt, is er geen reden om aan de componist het recht toe te kennen zich daartegen te verzetten. Aldus wordt bepaald in het vierde lid, krachtens hetwelk het verzetsrecht slechts voor een belanghebbende geldt.

Het vijfde lid is ontleend aan artikel 46 (3) van de Italiaanse auteurswet, waarvan de eerste zin in de Engelse vertaling luidt: «The authors of music, of musical compositions and of the words which accompany music shall be entitled to collect directly from persons publicly showing the work a separate payment in respect of such showing.». Voor de vrije circulatie van het film-

werk behoeft deze «zaal-incasso» in de praktijk geen beletsel te vormen. Vgl. H.R. 25 maart 1949, N.J. 1950, 643 («La belle et la bête»).

Artikel 2, tweede lid, van de Auteurswet 1912 geeft een bijzondere regeling omtrent de overdracht van het auteursrecht. Ten einde duidelijk te maken dat dit artikel niet van overeenkomstige toepassing is, wordt in artikel 25d, laatste lid, niet meer bepaald dan dat gehele of gedeeltelijke overdracht van het recht van de producent geschiedt door authentieke of onderhandse akte.

Artikel 25e

Dit artikel bepaalt, welke rechten na het in artikel 25d bedoelde tijdstip (nog) aan de makers toekomen. Daarbij vallen te onderscheiden: rechten met betrekking tot het filmwerk (eerste lid) en rechten met betrekking tot hun individuele bijdrage, voor zover die ook een werk in de zin van de Auteurswet vormt (tweede lid). Het is duidelijk dat de eerste groep rechten vrijwel niets omvat: «openbaar maken» en «verveelvoudigen» met het oog op normale exploitatie is aan de producent voorbehouden en daarmee is praktisch alles gezegd. Ten aanzien van eigen werk hebben de makers daarentegen in beginsel alle rechten behouden.

In het eerste lid wordt weer tot uitgangspunt genomen «het tijdstip, bedoeld in het eerste lid van artikel 25d» (zie de toelichting daarop). De makers «behouden» rechten, zij «verkrijgen» die niet. Hier wordt aangegeven wat het restant is dat hun dan nog overblijft. Het is wel duidelijk dat vóór het hier bedoelde tijdstip de makers de rechten van artikel 25 van de Auteurswet (hun persoonlijkheidsrechten) en volle kunnen uitoefenen. Als de producent het werk dat een maker heeft gecreëerd door een ander zodanig laat omwerken dat het werk daardoor onherkenbaar verminkt wordt, heeft het persoonlijkheidsrecht van de oorspronkelijke maker een zeer reële betekenis. Zie ook artikel 25f.

Ook nadat de standaardkopie met instemming van de makers is tot stand gekomen behouden zij in beginsel de rechten van artikel 25 van de Auteurswet ten aanzien van het filmwerk; aldus het eerste lid onder a. De producent heeft, ook in het Italiaanse systeem, alleen vermogensrechten. Indien hij die uitoefent voor de «normale exploitatie» zal van een reële uitoefening van het onder a bedoelde recht door de makers wel nimmer sprake zijn. Het zou echter kunnen zijn dat de vertoning plaatsvindt op een onaanvaardbaar tijdstip (een voorbeeld, ontleend aan de Belgische rechtspraak) of op wat in de memorie van toelichting op artikel 25, eerste lid onder c van wetsontwerp 7877 is aangeduid als «in een omgeving van min allooï».

De in het eerste lid onder b en c genoemde rechten zijn usantieel en algemeen erkend. Of artikel 25 van de Auteurswet de desbetreffende rechten al omvat, is onzeker. De formulering is ontleend aan de Italiaanse wet.

Het is uit een oogpunt van wetgeving ongewenst, een deel van het volledige auteursrecht toe te kennen aan de producent en een ander deel aan de makers, en voorts in het midden te laten of het recht is opgedeeld. Het eerste lid, onder d, geeft daarom een alles omvattende voorziening.

Het tweede lid is gedeeltelijk ontleend aan artikel 49 van de Italiaanse auteurswet, dat in Engelse vertaling luidt: «The authors of literary or musical parts of a cinematographic work may reproduce them or utilize them separately in any manner, provided no damage is thereby occasioned to the rights of utilization the exercise of which belongs to the producer.»

Artikel 25f

Nu in het ontwerp eenmaal is gekozen voor het systeem van artikel 25d kan de vraag gesteld worden of het nodig is dat de wetgever zich ook inlaat met de rechtsverhouding die vóór het in dat artikel bedoelde tijdstip bestaat. Deze vraag moet bevestigend worden beantwoord. Aan de producent worden wel zekere rechten toegekend met betrekking tot het voltooide filmwerk

– de artikelen 25g en 25d bepalen wanneer een filmwerk voltooid is – maar daarmee blijft de vraag nog open wat er moet gebeuren wanneer er een situatie ontstaat die de – wellicht vèr gevorderde – voltooiing blokkeert. Gezien de aanzienlijke investeringen die veelal nodig zijn voor het tot stand brengen van een film zou het niet gewenst zijn dat aan de producent rechtens geen middelen zouden toekomen om alsnog de voltooiing van de film te bewerkstelligen.

Door de thans voorgestelde bepaling wordt een redelijk evenwicht bereikt tussen de rechten van de makers en die van de producent. Enerzijds mag de producent het filmwerk voltooien zonder de maker die ermee opgehouden is; anderzijds zal de genoemde maker, indien die voltooiing zou leiden tot «misvorming, verminking of andere aantasting» van zijn bijdrage, de rechten hebben, bedoeld in artikel 25, eerste lid, aanhef en onder c. Deze bepaling is ontleend aan artikel 15, eerste lid, van de Franse auteurswet, dat luidt: «Si l'un des auteurs refuse d'achever sa contribution à la oeuvre cinématographique ou se trouve dans l'impossibilité d'achever cette contribution par suite de force majeure, il ne pourra s'opposer à l'utilisation, en vue de l'achèvement de l'oeuvre, de la partie de cette contribution déjà réalisée. Il aura, pour cette contribution, la qualité d'auteur et jouira des droits qui en découlent.»

Artikel 25g

Dit artikel is allereerst een aanvulling op artikel 25d, voor zover sprekende van «het tijdstip...» enz. Het is bovendien een duidelijke en noodzakelijke uitzondering op het in de Auteurswet impliciet neergelegde beginsel – vgl. artikel 25, eerste lid onder b – dat de maker, en hij alleen, bepaalt wanneer het werk voltooid is. Vgl. het bij artikel 25d reeds aangehaalde artikel 16 van de Franse auteurswet.

Artikel 25h

Bij «werken, tot uitdrukking gebracht op gelijksoortige wijze als filmwerken» valt te denken aan televisiespelen, televisiematige verslagen van gebeurtenissen of wedstrijden, of videografische werken. Sommige van deze werken zullen *soms* niet of nauwelijks verschillen van een filmwerk, andere zullen er *soms* ver van af staan. Volledige gelijkstelling met filmwerken leek daarom uitgesloten. Gekozen is daarom voor een regeling die weliswaar de bepalingen omtrent filmwerken van overeenkomstige toepassing verklaart, maar alleen voorzover aard, wijze van totstandkoming of bestemming van die werken zich daartegen niet verzet. «Bestemming» is bedoeld in objectieve zin en ziet op de functie die het werk in het maatschappelijk verkeer vervult.

H. Artikel 38

De vervanging van de woorden «door of vanwege de rechthebbende» door «rechtmatig» wordt voorgesteld omdat de Akte van Parijs in artikel 7, derde lid, het woord «licitement» gebruikt, hetgeen wat ruimer is dan de formule «avec le consentement de leurs auteurs» (artikel 3, derde lid, van de Akte van Parijs), dit o.a. met het oog op de mogelijkheid dat een openbaarmaking krachtens dwanglicentie heeft plaatsgevonden.

I. Artikel 39

Artikel 7, tweede lid, van de Akte van Parijs opent de mogelijkheid voor de duur van het auteursrecht op filmwerken een afzonderlijke regeling op te nemen. Van deze mogelijkheid is gebruik gemaakt. Toepassing van de algemene regel van artikel 37, tweede lid, van de Auteurswet zou het, in verband met het feit dat een filmwerk vele makers kan hebben, te moeilijk maken in een concreet geval vast te stellen of er nog auteursrecht op het filmwerk rust.

J. Artikel 47

Het voorgestelde nieuwe tweede lid is een uitvloeisel van het nieuwe tweede lid van artikel 3 van de Akte van Parijs van de Berner Conventie. Ingevolge die bepaling worden auteurs die geen onderdaan zijn van een der landen van de Unie van Bern maar die wel hun gewone verblijfplaats in een der landen van de Unie hebben voor de toepassing van het verdrag met de onderdanen van dat land gelijkgesteld. Het gevolg van deze bepaling is dat een auteur die zijn gewone verblijfplaats in een ander land van de Berner Unie heeft zich hier te lande op de bescherming van de Conventie kan beroepen.

Een auteur die geen onderdaan is van een land van de Unie, maar die in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft kan zich thans in Nederland echter niet op de bescherming van de Conventie beroepen omdat de Conventie hem met de onderdanen van Nederland gelijk stelt, terwijl artikel 47, eerste lid, spreekt over makers die Nederlander zijn. Om de vreemde of statenloze auteur in dat geval niet zonder bescherming door de Nederlandse wet te laten is het nieuwe tweede lid nodig. Deze bepaling geeft echter geen bescherming voor werken die al elders waren uitgegeven voordat de auteur zijn gewone verblijfplaats in Nederland verkreeg; uiteraard doet dit laatste echter geen afbreuk aan de bescherming die deze auteurs voor hun vroegere werken genieten voor zover een van de beide internationale auteursrechtconventies daarop van toepassing is.

In het nieuwe derde lid (thans tweede lid) is de voorwaarde toegevoegd, dat de uitgave met toestemming van de maker moet hebben plaats gehad. De tekst is op dit punt in overeenstemming gebracht met artikel 3, derde lid, van de Parijse Akte. Daardoor konden in het eerste lid de woorden «door of vanwege de maker» vervallen. Door deze wijziging wordt tevens buiten twiffel gesteld dat de auteur wiens werk zonder zijn toestemming in een ander land is uitgegeven zich niet aan de termijn van dertig dagen behoeft te houden om bescherming te kunnen inroepen voor een uitgave in Nederland.

Voorts wordt thans, in het voetspoor van artikel 3, derde lid, van de Parijse Akte voorgesteld niet meer als criterium voor het uitgegeven zijn van een werk te stellen dat exemplaren daarvan in voldoende hoeveelheid ter beschikking van het publiek zijn gesteld, maar dat er een zodanig aanbod van exemplaren heeft plaatsgevonden dat daardoor, gelet op de aard van het werk, wordt voorzien in de redelijke behoeften van het publiek.

Door deze formulering wordt rekening gehouden met het feit dat een werk soms aan de openbaarheid wordt prijsgegeven zonder dat exemplaren daarvan aan het publiek ter beschikking worden gesteld. Gedacht kan hier bijvoorbeeld worden aan de verhuur van kopieën van een film aan bioscoopexploitanten.

In het nieuwe vierde lid (thans derde lid) worden, zoals dat ook elders is geschied, de woorden «cinematografisch werk» vervangen door «filmwerk of van een werk op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht».

Het voorgestelde laatste lid is een uitvloeisel van het nieuwe artikel 4, onder a, van de Akte van Parijs. Volgens laatstgenoemde bepaling zullen auteurs van filmwerken de bescherming van de Conventie genieten wanneer de producent zijn zetel of zijn gewone verblijfplaats in een van de landen van de Berner Unie heeft. Voorgesteld wordt in artikel 47 eenzelfde criterium op te nemen voor wat de toepasselijkheid van de Nederlandse Auteurswet betreft.

K. Artikel 50b

Het huidige artikel 50b kan thans wel als verouderd worden beschouwd. Voorgesteld wordt daarom dit artikel in te trekken. Wel is in artikel III een overgangsbepaling opgenomen welke het mogelijk maakt grammofoonplaten e.d. welke nog onder de vigeur van artikel 50b waren vervaardigd alsnog gedurende enige tijd op de markt te brengen.

Artikel II

Dit artikel bevat een overgangsbepaling met betrekking tot filmwerken of werken op gelijksoortige wijze tot uitdrukking gebracht. Een dergelijke bepaling is wenselijk onder meer omdat de nieuwe regeling omtrent filmwerken aan de producent zekere rechten toekent welke hem tevoren niet volgens de wet toekwamen. Het zou niet billijk zijn wanneer deze wijziging in de rechtstoestand met betrekking tot filmwerken ook zou gelden voor films waarvan de productie reeds is ter hand genomen.

Artikel III

Dit artikel is reeds toegelicht bij artikel I, onder K, artikel 50b.

Bijlage II

Zie voor bijlage II kamerstuk 16 739, nr. 4 bijlage I van de memorie van toelichting.